

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Krakowie

LKR.411.002.02.2021

Pan
Janusz Kwaśniak
Wójt Gminy Borzęcin
Borzęcin 583G, 32-825 Borzęcin

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

I/21/002 – Realizacja zadań dotyczących odbioru nieczystości ciekłych ze zbiorników bezodpływowych przez wybrane gminy województwa małopolskiego

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Urząd Gminy Borzęcin, Borzęcin 583 G, 32-825 Borzęcin (<i>Urząd lub Gmina</i>)
Kierownik jednostki kontrolowanej	Janusz Kwaśniak, Wójt Gminy Borzęcin od 29 października 1998 r. (<i>Wójt</i>)
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Przygotowanie Gminy do realizacji zadań w zakresie gospodarki ściekowej, w odniesieniu do właścicieli nieruchomości wyposażonych w zbiorniki bezodpływowe i przydomowe oczyszczalnie ścieków. 2. Egzekwowanie realizacji obowiązków przez właścicieli nieruchomości wyposażonych w zbiorniki bezodpływowe i przydomowe oczyszczalnie ścieków oraz monitorowanie częstotliwości ich opróżniania. 3. Kontrola realizacji obowiązków przez podmioty prowadzące działalność w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości.
Okres objęty kontrolą	Lata 2020-2021 (do 26 listopada 2021 r.). Badania kontrolne mogły dotyczyć również działań wcześniejszych, jeśli miały one związek z zakresem przedmiotowym kontroli.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Krakowie
Kontroler	Mariusz Pindral, główny specjalista, upoważnienie do kontroli nr LKR/112/2021 z 4 października 2021 r.

(akta kontroli str.1-3)

¹ Dz. U. z 2021 r., poz. 1200, ze zm., dalej: *ustawa o NIK*.

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Najwyższa Izba Kontroli negatywnie ocenia realizację przez Gminę Borzęcin zadań związanych z odbiorem nieczystości ciekłych ze zbiorników bezodpływowych.

Uzasadnienie oceny ogólnej

Gmina była organizacyjnie przygotowana do realizacji zadań związanych z odbiorem nieczystości ciekłych, gdyż zostały one przypisane konkretnym pracownikom Urzędu, a obowiązki i zasady postępowania uregulowano w Regulaminie utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Borzęcin³. Gmina nie dołożyła jednak należytej staranności do rzetelnej realizacji zadań wynikających z ww. Regulaminu i ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach⁴.

Prowadzona w Urzędzie ewidencja zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków była nierzetelna, gdyż nie zawierała informacji niezbędnych do realizowania jej celu określonego w art. 3 ust. 3 pkt 1 ucpg, tj.:

- posiadania przez właścicieli 1503 zamieszkałych nieruchomości umów lub rachunków potwierdzających opróżnianie zbiornika i wywozu nieczystości;
- kontroli częstotliwości wykonywania tych czynności w stosunku do wszystkich właścicieli nieruchomości ujętych w tej ewidencji.

Urząd nie posiadał informacji o sposobie gromadzenia i usuwania nieczystości ciekłych z 65 nieruchomości, których nie uwzględniono w ewidencji zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków, a które nie były podłączone do sieci kanalizacji sanitarnej.

Nierzetelnie i nieskutecznie realizowano, wynikający z art. 6 ust. 5a ucpg, obowiązek kontrolowania posiadania umów w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych oraz dowodów uiszczenia opłat za te usługi. W 2020 r. urzędnicy Gminy wysłali zaledwie 116 wezwań do przedstawienia umów i dowodów opłat za opróżnianie zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków, co stanowiło 6% nieruchomości ujętych w ewidencji zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków (1936). W 2021 r. do dnia rozpoczęcia kontroli NIK wysłano 43 wezwania, a w czasie jej trwania (do 26 listopada) kolejnych 483 (91,2%). Pomimo wzmożonej aktywności pracowników Urzędu w czasie kontroli NIK, na dzień 19 listopada 2021 r. do 800, właścicieli nieruchomości którzy nie przedstawili umów lub rachunków potwierdzających wywóz nieczystości ciekłych nie wysłano jeszcze wezwań.

Gmina nie była przygotowana do przeprowadzania tzw. zastępczego wywozu nieczystości ciekłych, przez co nie była gotowa do wydawania z urzędu decyzji o zastępczym wywozie tych nieczystości, na podstawie art. 6 ust. 6 i 7 ucpg. Prawidłowo natomiast egzekwowano obowiązki sprawozdawcze od koncesjonowanych firm wywożących nieczystości ciekłe.

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

³ Uchwała Nr XII/104/2020 Rady Gminy Borzęcin z dnia 21 stycznia 2020 r. w sprawie przyjęcia regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Borzęcin.

⁴ Dz. U. z 2021 r. poz. 888 ze zm., dalej: ucpg.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Przygotowanie Gminy do realizacji zadań gospodarki ściekowej, w odniesieniu do właścicieli nieruchomości wyposażonych w zbiorniki bezodpływowe i przydomowe oczyszczalnie ścieków

Opis stanu faktycznego

1.1.-1.2. Zadania w zakresie gospodarki ściekowej Gmina wykonywała we własnym zakresie i nie zlecała zadań podmiotom zewnętrznym, za wyjątkiem firm prywatnych odbierających ścieki ze zbiorników bezodpływowych i osady z przydomowych oczyszczalni ścieków.

Nadzór nad stanem sanitarnym Gminy, okresowe przeglądy sanitarne oraz realizacja ustawy o utrzymaniu czystości na terenie Gminy, zgodnie z Regulaminem Organizacyjnym Urzędu Gminy Borzęcin, należały do Referatu Rolnictwa, Ochrony Środowiska, Planowania Przestrzennego i Ewidencji Działalności Gospodarczej (*Referat Ochrony Środowiska*).

(akta kontroli str. 4-10)

W okresie od 12 lutego 2019 r. do 30 kwietnia 2020 r. oraz od 12 grudnia 2020 r. do dnia zakończenia kontroli zadania z zakresu ochrony środowiska, w tym gospodarki ściekowej przypisano w zakresie obowiązków stanowisku inspektora ds. ochrony środowiska i gospodarki wodnej w wymiarze jednego etatu (odpowiednio zadania te wykonywał kolejno zatrudniony na tym stanowisku we wskazanych wyżej okresach jeden pracownik Urzędu). Do ich zadań należało m.in.:

- prowadzenie ewidencji gospodarstw znajdujących się w Gminie pod kątem rozwiązań gospodarki ściekowej,
- prowadzenie kontroli pod kątem posiadania przez właścicieli posesji wyposażonych w zbiorniki bezodpływowe dowodów na potwierdzenie wykonania usługi wywozu nieczystości gromadzonych w tych zbiornikach.

(akta kontroli str. 11-19)

W okresie od 1 maja do 11 grudnia 2020 r. żaden z pracowników Urzędu Gminy nie miał przypisanych w zakresie obowiązków zadań dotyczących gospodarki ściekowej.

Wójt Gminy wyjaśnił, że z dniem 1 maja 2020 r. pracę zakończył pracownik dotychczasowo zajmujący się m.in. zdaniami zw. z gospodarką ściekową. Do dnia 11 grudnia 2020 r. nie przypisano powyższych zadań żadnemu pracownikowi Urzędu Gminy ponieważ pojawił się problem z naborem wykwalifikowanego pracownika a kolejne nabory okazywały się nieskuteczne. Dopiero z dniem 12 grudnia 2020 r. obowiązki obejmujące gospodarkę ściekową przyjął nowo zatrudniony pracownik. W omawianym okresie w zastępstwie nieobecnego pracownika sprawy te prowadził podinspektor ds. utrzymania czystości w Gminie.

(akta kontroli str. 5-14, 35)

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Stwierdzone nieprawidłowości

OCENA CZĄSTKOWA

W ocenie Najwyższej Izby Kontroli Gmina była przygotowana organizacyjnie do realizacji zadań gospodarki ściekowej, w odniesieniu do właścicieli nieruchomości wyposażonych w zbiorniki bezodpływowe i przydomowe oczyszczalnie ścieków.

2. Egzekwowanie realizacji obowiązków przez właścicieli nieruchomości wyposażonych w zbiorniki bezodpływowe i przydomowe oczyszczalnie ścieków oraz monitorowanie częstotliwości ich opróżniania

Opis stanu faktycznego

2.1. W Gminie prowadzono ewidencję zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków, która zawierała następujące informacje: imię i nazwisko właściciela nieruchomości, adres nieruchomości, sposób odprowadzania nieczystości (przydomowa oczyszczalnia ścieków, zbiornik bezodpływowy lub ich brak), numer i datę umowy oraz nazwę firmy zajmującej się wywozem nieczystości ciekłych dla poszczególnych nieruchomości, datę wysłania wezwania do przedstawienia dowodów wywozu nieczystości ciekłych oraz inne uwagi.

(akta kontroli str. 23)

2.2. W ewidencji ujęto wszystkie punkty adresowe z terenu Gminy wraz z podaniem liczby zamieszkałych budynków. Zgodnie z ewidencją w miejscowościach Borzęcin, Waryś, Bielcza, Przyborów i Łęki wykazano, odpowiednio: 869, 106, 381, 428 i 152 punkty adresowe (razem 1936). W miejscowościach tych wykazano, odpowiednio: 877, 111, 396, 456 i 178 budynków zamieszkałych (razem 2018). Liczba budynków zamieszkałych, które nie były podłączone do zbiorczej kanalizacji sanitarnej, a przy tym nie posiadały zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków wyniosła, odpowiednio: 35, 6, 6, 10 i 8 (razem 65).

Kierownik Referatu Ochrony Środowiska oświadczyła, że wg wiedzy urzędników Gminy łącznie 65 nieruchomości zamieszkałych nie posiada zbiorników bezodpływowych lub przydomowych oczyszczalni ścieków. Stan ten jednak może się różnić od rzeczywistego, ponieważ mieszkańcy niechętnie informują o tym Gminę, a jej pracownicy mają ograniczoną możliwość zweryfikowania posiadanych informacji.

(akta kontroli str. 24-25)

W ewidencji⁵ wykazano 515 umów podpisanych przez właścicieli nieruchomości na wywóz nieczystości ciekłych (odpowiednio: 200, 71, 120, 43 i 81), co stanowiło 25,52% wszystkich zamieszkałych nieruchomości oraz 144 (odpowiednio: 54, 9, 56, 20 i 5) właścicieli nieruchomości, którzy nie przedstawili Gminie ww. umów, ale posiadali rachunki potwierdzające wywóz nieczystości, co łącznie z właścicielami nieruchomości, którzy podpisali ww. umowy stanowiło 32,66% wszystkich zamieszkałych nieruchomości.

(akta kontroli str. 24)

2.3. Przypisanie konkretnym pracownikom Urzędu zadań w zakresie objętym kontrolą opisano w pkt 1.1. – 1.2. wystąpienia.

2.4.1. W 2020 r. urzędnicy Gminy wysłali 116 wezwań do przedstawienia umów i dowodów opłat za opróżnianie zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków⁶. W 2021 r. (do 26 listopada) wysłano 526 takich wezwań, w tym 483 w trakcie kontroli NIK (91,2%). W odpowiedzi na wezwania w 2020 r. 64 mieszkańców okazało podpisane umowy (55,2%), natomiast w 2021 r. 275 okazało podpisane umowy (w tym 238 w trakcie kontroli).

(akta kontroli str. 24)

⁵ Do 26 listopada 2021 r.

⁶ Jako podstawę prawną podano art. 6 ust 1 w zw. z art. 5 ust. 1 pkt 3b ustawy ucpg.

2.4.2. Uchwałą Rady Gminy nr XXXI/260/2017 z dnia 4 sierpnia 2017 r. przyjęto Regulamin utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Borzęcin. Zgodnie z § 5 ust. 1 uchwały opróżnianie zbiorników bezodpływowych odbywało się na podstawie zlecenia właściciela nieruchomości, złożonego do podmiotu uprawnionego oraz podpisanej umowy. Częstotliwość opróżniania uzależniona była od pojemności zbiornika, nie należało doprowadzać do jego przepełnienia. W § 5 ust. 2 określono natomiast, że częstotliwość opróżniania z osadów ściekowych zbiorników oczyszczalni przydomowych wynika z ich instrukcji eksploatacji. Uchwała otrzymała pozytywną opinię Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Brzesku.

(akta kontroli str. 40-49, 36-37)

Uchwałą Rady Gminy nr X/83/2019 z dnia 13 grudnia 2019 r. przyjęto kolejny Regulamin utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Borzęcin. § 5 otrzymał identyczne brzmienie jak w uchwale Rady Gminy z 4 sierpnia 2017 r., a Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Brzesku pozytywnie zaopiniował uchwałę. Wojewoda Małopolski wszczął jednak postępowanie nadzorcze dotyczące kontroli legalności tej uchwały⁷. Zastrzeżenia budziły m.in. zapisy § 5 ust. 1, w którym nie określono minimalnej częstotliwości z jaką właściciele nieruchomości muszą pozbywać się nieczystości. W związku z ponownym przyjęciem przez Radę Gminy Uchwały nr XII/104/2020 w dniu 21 stycznia 2020 r., w której zmieniono brzmienie § 5 ust. 2 i dodano ust. 3, organ nadzoru umorzył postępowanie. W przywołanej Uchwale § 5 ust. 1 nie zmienił brzmienia, natomiast ust. 2 nadano brzmienie: „Częstotliwość opróżniania z osadów ściekowych zbiorników oczyszczalni przydomowych wynika z ich instrukcji eksploatacji i nie może być mniejsza niż raz na rok”. Ustępowi trzeciemu nadano brzmienie: „Właściciele nieruchomości wyposażonych w zbiorniki bezodpływowe obowiązani są do pozbywania się nieczystości ciekłych z terenu nieruchomości, co najmniej raz na cztery miesiące z zastrzeżeniem ust. 1”. Uchwała z 21 stycznia 2020 r. została pozytywnie zaopiniowana przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Brzesku.

(akta kontroli str. 38, 50-72)

2.4.3. W latach 2020-2021 w Urzędzie nie było żadnych kontroli dotyczących zagadnień obejmujących zagadnienia niniejszej kontroli NIK. W okresie tym do Urzędu nie wpłynęły też żadne skargi dotyczące realizacji zadań w zakresie postępowania ze ściekami komunalnymi na obszarze Gminy. Zagadnienia związane z gospodarką ściekową nie były też przedmiotem prac żadnej z Komisji Rady Gminy, nie noszono również żadnych interpelacji w tej sprawie.

(akta kontroli str. 26, 28-29)

2.4.4. Zgodnie ze sprawozdaniami SG-01, w latach 2018–2021 (listopad), odpowiednio: 1740, 1793, 1836 i 1844 gospodarstw domowych było przyłączonych do sieci wodociągowej, co wg stanu na 30 października 2021 r. stanowiło odpowiednio 91,4% wszystkich zamieszkałych nieruchomości. Sprawozdanie SG-01 za 2020 r. złożono w terminie, wykazując w nim dane dotyczące liczby przyłączy zgodne z protokołami odbioru przyłączy wodnych. Nie wykazano żadnej nieruchomości przyłączonej do sieci kanalizacyjnej.

(akta kontroli str. 26, 30, 78-87)

---

⁷ Pismo WN-II.4100.747.2019 z 23 grudnia 2019 r.

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Urząd nie posiadał informacji o sposobie gromadzenia i usuwania nieczystości ciekłych z 65 nieruchomości, których nie uwzględniono w ewidencji zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków, a które nie były podłączone do sieci kanalizacji sanitarnej.

Zgodnie z postanowieniami § 3 ust. 5 Regulaminu utrzymania porządku i czystości w Gminie właściciele nieruchomości zapewniają utrzymanie czystości i porządku na terenie nieruchomości poprzez m.in. wyposażenie nieruchomości w szczelny zbiornik bezodpływowy nieczystości ciekłych lub przydomową oczyszczalnię ścieków bytowych, spełniające wymagania określone w przepisach odrębnych lub obowiązkowe przyłączenie nieruchomości do sieci kanalizacyjnej sanitarnej jeżeli taka możliwość istnieje. Natomiast według § 16 ust. 1 Regulaminu kto nie wykonuje obowiązków określonych Regulaminem podlega karze grzywny, na podstawie art. 10 ust. 2a ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach.

W konsekwencji braku postępowań w stosunku do ww. właścicieli nie nałożono żadnej grzywny, o której mowa na podstawie art. 10 ust. 2a ustawy ucpg.

(akta kontroli str. 61-69)

Wójt Gminy wyjaśnił, że: „(...) Gmina podejmie działania w stosunku do właścicieli, którzy nie posiadają zbiorników bezodpływowych lub przydomowych oczyszczalni ścieków. Zauważyć jednak należy, że sytuacja w głównej mierze dotyczy osób o niskim statusie materialnym, samotnych nie posiadających przyłącza wodociągu, a często wewnętrznych instalacji. W takiej sytuacji egzekucja obowiązku, który generuje konieczność poniesienia znacznych nakładów finansowych wydaje się niezwykle trudna.”

(akta kontroli str. 73-74, 98-103)

2. Ewidencja zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków prowadzona była w sposób nierzetelny, gdyż nie zawierała informacji niezbędnych do realizowania jej celu (określonego w art. 3 ust. 3 pkt 1 ucpg), tj.:
  - faktu posiadania przez właścicieli 1503 zamieszkałych nieruchomości umów lub rachunków potwierdzających opróżnianie zbiornika i wywozu nieczystości;
  - częstotliwości wykonywania tych czynności w stosunku do wszystkich właścicieli nieruchomości ujętych w tej ewidencji.

(akta kontroli str. 23-24, 61-69, 75-76, 98-103)

Zgodnie z § 5 ust. 1 Regulaminu utrzymania porządku i czystości w Gminie opróżnianie zbiorników bezodpływowych odbywa się na podstawie zlecenia właściciela nieruchomości, złożonego do podmiotu uprawnionego oraz podpisanej umowy. Kto nie wykonuje obowiązków określonych Regulaminem podlega karze grzywny, na podstawie art. 10 ust. 2a ucpg (§ 16 ust. 1).

Wójt Gminy wyjaśnił, że „(...) od chwili zadania pytania do dnia sformułowania odpowiedzi wysłano 95 dodatkowych wezwań, w odpowiedzi na które blisko 60% właścicieli nieruchomości przedłożyło umowy i dowody zapłaty za opróżnianie zbiorników bezodpływowych lub przydomowych oczyszczalni ścieków. Obecnie prowadzone są działania polegające na wezwaniu wszystkich mieszkańców gminy do okazania umów i dowodów zapłaty potwierdzających opróżnianie zbiorników bezodpływowych lub przydomowych oczyszczalni ścieków. W przypadku nie wywiązania się wezwanych z obowiązku określonego

w Regulaminie o utrzymaniu czystości i porządku na terenie gminy Borzęcin, podjęte zostaną przewidziane obowiązującymi przepisami działania.”

Wójt Gminy wyjaśnił również, że „(...) analiza częstotliwości i prowadzenia ewidencji była utrudniona z uwagi na nierzetelność przekazywanych przez podmioty wykonujące wyżej wymienione usługi sprawozdań kwartalnych. Wójt Gminy Borzęcin zobowiązuje się do podjęcia działań zmierzających do prawidłowego ewidencjonowania wykazu właścicieli nieruchomości, z którymi zostały zawarte umowy na opróżnianie zbiorników bezodpływowych lub przydomowych oczyszczalni ścieków. Mając na uwadze powyższe firmy, które składają sprawozdania kwartalne zobowiązane zostaną do załączania szczegółowego wykazu zawierającego imię i nazwisko, adres nieruchomości wraz z ilością wywożonych nieczystości ciekłych. W tym celu do firm zostanie skierowane stosowne pismo.”

(akta kontroli str. 23-24, 75-76, 98-103)

3. W Urzędzie nierzetelnie i nieskutecznie realizowano, wynikający z art. 6 ust. 5a ucpg, ciężący na Wójcie obowiązek kontrolowania posiadania umów w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych oraz dowodów uiszczania opłat za te usługi.

W 2020 r. urzędnicy Gminy wysłali zaledwie 116 wezwań do przedstawienia umów i dowodów opłat za opróżnianie zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków, co stanowiło 6% nieruchomości ujętych w ewidencji zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków (1936). W 2021 r. (do 26 listopada) wysłano 526 takich wezwań, w tym 483 w trakcie kontroli NIK (91,2%).

Według stanu na 19 listopada 2021 r. nie wysłano wezwań do przedstawienia umów lub rachunków potwierdzających wywóz nieczystości ciekłych do 800 z 1503 właścicieli nieruchomości (53,2%), którzy nie przedłożyli w Urzędzie podpisanych umów lub rachunków potwierdzających wywóz nieczystości ciekłych.

(akta kontroli str. 23-24, 75-76, 98-103)

Wyjaśnienia Wójta odnoszące się do realizacji obowiązków kontrolnych z art. 6 ust. 5a ucpg przytoczono już w opisie nieprawidłowości nr 2.

4. Gmina nie przeprowadzała tzw. zastępczych wywozów nieczystości i nie była przygotowana do ich przeprowadzania, w szczególności nie zawierała umowy z przedsiębiorcą mogącym taką czynność wykonywać. Tym samym nie była gotowa do wydawania z urzędu decyzji o zastępczym wywozie nieczystości ciekłych (na podstawie art. 6 ust. 6 i 7 ucpg), w sytuacji gdy na dzień 19 listopada 2021 r. 1359 właścicieli nieruchomości nie przedstawiło umów lub rachunków potwierdzających opróżnianie zbiorników bezodpływowych z nieczystości ciekłych i przydomowych oczyszczalni ścieków z osadów, w tym 303 właścicieli nieruchomości, pomimo wysłania wezwania w latach 2020-2021.

(akta kontroli str. 24, 77, 98-103)

W odpowiedzi na pytanie dlaczego Gmina nie zorganizowała opróżniania zbiorników bezodpływowych Wójt Gminy wyjaśnił, że „ (...) w nawiązaniu do odpowiedzi na pytanie 2 i 3, po wysłaniu wezwań i nie otrzymaniu odpowiedzi na wezwania gmina podejmie działania zmierzające do realizacji obowiązku wynikającego z Regulaminu utrzymania czystości i porządku w gminie Borzęcin. Niezależnie od powyższego prowadzone są działania w zakresie pozyskania środków finansowych celem dofinansowania mieszkańcom gminy budowy przydomowych oczyszczalni ścieków. Przed kilkoma dniami otrzymaliśmy informację, że w ramach podziału środków budżetu państwa na inwestycje

wodno-kanalizacyjne, Gmina Borzęcin otrzyma na kanalizację 5 186 000 zł. Środki te będą przeznaczone w najbliższych latach na rozwiązanie problemu gospodarki wodno-ściekowej. Gmina nie przewiduje budowy sieci kanalizacyjnej zbiorczej ze względu na niski stopień koncentracji, co sprawia, że realizacja tej inwestycji jest ekonomicznie nieuzasadniona.”

(akta kontroli str. 98-103)

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia negatywnie, zarówno egzekwowanie przez Gminę realizacji obowiązku opróżniania zbiorników bezodpływowych od właścicieli nieruchomości wyposażonych w zbiorniki bezodpływowe i przydomowe oczyszczalnie ścieków, jak również monitorowanie częstotliwości ich opróżniania.

Prowadzona w Urzędzie ewidencja zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków nie była w pełni funkcjonalna, gdyż nie zawierała szeregu informacji niezbędnych do realizowania celu jej prowadzenia. Gmina nie podjęła żadnych działań w stosunku do właścicieli nieruchomości nieposiadających zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków. Działania kontrolne, o których mowa w art. 6 ust. 5a ucpg, wobec właścicieli nieruchomości ujętych w ewidencji były bardzo ograniczone i niewystarczające. Gmina nie była także przygotowana do prowadzenia zastępczych wywozów nieczystości ze zbiorników bezodpływowych, których właściciele nie zawarli umowy na opróżnianie zbiorników lub nie przedstawili rachunków potwierdzających ich wywóz, mimo że na dzień 19 listopada 2021 r. 77,6 %⁸ właścicieli nieruchomości nie potwierdziło zawarcia umów lub rachunków na tego typu usługi.

OBSZAR

3. Ocena działań organu wykonawczego Gminy związanych z realizacją obowiązków przez podmioty prowadzące działalność w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości

Opis stanu faktycznego

3.1. W okresie objętym kontrolą dziewięć firm miało koncesje na odbieranie nieczystości ze zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków z nieruchomości położonych na terenie Gminy. Cztery firmy odwoziły nieczystości do przepompowni ścieków w Zakrzewie, jedna do przepompowni ścieków w Niedomicach, dwie do oczyszczalni w Brzesku. Jedna firma nie dokonała żadnego wywozu w badanym okresie. Każda z ww. firm terminowo (co kwartał) składała sprawozdanie z działalności. Łącznie złożono 63 sprawozdania, w tym siedem bez dołączonego wykazu o którym mowa w art. 9o ust. 4 ustawy ucpg. Kierownik Referatu Ochrony Środowiska oświadczyła, że sprawozdania kwartalne składane przez firmy odbierające nieczystości ciekłe wykorzystywane były do wyrywkowej kontroli częstotliwości ich opróżniania. W przypadku gdy do sprawozdania dołączony był wykaz właścicieli, którzy wywieźli nieczystości ciekłe, dane te przepisywane były do ewidencji.

(akta kontroli str. 31, 32, 96-97)

3.2. W latach 2018-2021 (listopad), odpowiednio: 1 740, 1 793, 1 836 oraz 1 844 gospodarstw domowych było przyłączonych do sieci wodociągowej, co wg stanu na 30 października 2021 r. stanowiło 91,37% wszystkich zamieszkałych nieruchomości. W latach 2020-2021 (październik) zużyto odpowiednio 157 925,9 m³ i 137 268,5 m³ wody, wobec odpowiednio 11 655 m³ i 9 214,9 m³ odprowadzonych nieczystości ciekłych, zarejestrowanych przez Urząd. Średnie zużycie wody na jedno przyłącze

⁸ 1503 (liczba właścicieli nieruchomości którzy nie przedstawili umów lub rachunków)/1936 (liczba punktów adresowych)

wody wyniosło odpowiednio 86,01 m³ i 74,44 m³, podczas gdy średnie wytwarzanie nieczystości ciekłych na jedno przyłącze, zarejestrowanych przez Gminę, wyniosło odpowiednio⁹ 7,24 m³ i 5,8 m³. Kierownik Referatu Ochrony Środowiska, oświadczyła, że zwodociągowanie Gminy wynosi ponad 90% i w dalszym ciągu trwają prace polegające na przyłączeniu nowych nieruchomości do sieci. W chwili obecnej Gmina nie planuje inwestycji w kanalizację ze względu na duże rozproszenie budynków.

(akta kontroli str. 78-87, 88-95, 38, 96-97)

Wójt Gminy wyjaśnił, że „ (...) w przypadku gmin wiejskich o charakterze rolniczym, takich jak gmina Borzęcin zużycie wody nie jest miarodajnym odniesieniem do ilości wytwarzanych nieczystości ciekłych. Woda z sieci wodociągowej wykorzystywana jest przez właścicieli nieruchomości między innymi do pojenia zwierząt gospodarskich, a często również w okresach suszy do podlewania upraw rolnych.”

(akta kontroli str. 24, 38, 98-103)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości

OCENA CZĄSTKOWA

Gmina egzekwowała realizację obowiązków sprawozdawczych od podmiotów prowadzących działalność w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości. Sprawozdania te wykorzystywano do aktualizacji danych zawartych w prowadzonej ewidencji tych zbiorników. Gmina podjęła działania zmierzające do zaspokojenia potrzeb społeczności lokalnej w zakresie dostarczania wody jednak nie zrealizowała żadnego zadania w zakresie budowy kanalizacji, co Wójt uzasadnił dużym rozproszeniem zabudowy.

IV. Uwagi i wnioski

Uwagi

Najwyższa Izba Kontroli zwraca uwagę na utrzymujący się znaczący problem, który obrazuje porównanie ilości pobranej wody przez jedno przyłącze wodociągowe do ilości odprowadzonych nieczystości ciekłych zarejestrowanych przez Gminę. Z porównania tego wynika, że w latach 2020 – październik 2021 mogło powstać odpowiednio aż 78,77 m³ i 71,64 m³ nieczystości ciekłych (na jedno przyłącze), których sposób zagospodarowania nie jest znany. Choć przywołane dane są wartością szacunkową, to w opinii NIK nawet rolniczy charakter Gminy nie wyjaśnia tak dużych rozbieżności pomiędzy pobraną wodą a odprowadzonymi ściekami zarejestrowanymi przez pracowników Urzędu w prowadzonej ewidencji.

Wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące wnioski:

- 1) wyegzekwowanie od właścicieli obowiązków wyposażenia nieruchomości w instalację do gromadzenia nieczystości ciekłych oraz opróżniania zbiorników bezodpływowych;
- 2) zapewnienie rzetelnego prowadzenia ewidencji zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków, zawierającej informacje umożliwiające wykonywanie na jej podstawie kontroli częstotliwości opróżniania zbiorników bezodpływowych;
- 3) zwiększenie liczby kontroli prowadzonych wobec właścicieli nieruchomości, w zakresie określonym w art. 6 ust. 5a ucp;g;
- 4) podjęcie działań organizacyjnych dla zapewnienia tzw. zastępczych wywozów nieczystości, na zasadach określonych w art. 6 ust. 6 i 7 ucp;g.

⁹ Przy założeniu, że każda nieruchomość posiadająca przydomową oczyszczalnię ścieków posiada przyłącze wodociągowe.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Krakowie. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwagi i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Kraków,   grudnia 2021 r.

Mariusz Pindral

Główny specjalista kontroli państwowej

.....
podpis